

Een nest van *Vespa crabro* L.

Midden in den zomer van 1922 ondeckte ik, dat zich in den dubbelen wand van het dak mijner woning eene kolonie van *Vespa crabro* L. gevestigd had. Het nest bevond zich tusschen de beide horizontaal liggende plankenlagen en de uitvliegopening was een zeer klein gaatje onderaan eene daklijst. Slechts ééne wesp kon er gelijktijdig door, zoodat de aanvliegende wespen gedurig op de uitvliegende moesten wachten, totdat de ingang vrij was.

Staande voor een gesloten venster, dat zich juist onder het nest bevond, was ik nog geen 2 M. van de opening verwijderd en kon dus uiterst gemakkelijk en geheel onbemerkt mijne waarnemingen doen. Opvallend was vooral hoe weinig zich deze sterke dieren aan slecht weder — anders van zooveel invloed op de meeste insecten — storen en hoe ook in het donker — misschen soms wel den geheelen nacht — wordt doorgewerkt.

Wat het eerste aangaat, maakte ik de volgende aantekeningen.

15 Sept., 's nam. 2 u. (zonnetijd). Stormachtig weer, regenvlagen, zwaar bewolkt, vrij sterke N. N. W. wind, 58° F. De wespen vliegen regelmatig in en uit het nest; de wind, ook als ze er tegen in vliegen (ze komen meest uit 't Zuiden), schijnt haar weinig te hinderen; alleen als ze vlak bij de opening hare vlucht vertragen, kost het soms moeite, houvast aan het dak te krijgen. Ik tel dat er per uur gemiddeld 180 stuks in- en evenzooveel uitvliegen; het zijn alle werksters.

18 Sept., 's avonds 6½ u. Schemering. Koel, helder weer. 50° F. N. wind. Volle actie. Er vliegen per uur 124 stuks uit en in.

20 Sept., 's avonds 6½ u. Bijna donker. Zwaar bewolkt, felle wind en regen. Het uit- en invliegen gaat regelmatig door, doch de getallen zijn kleiner.

21 Sept., 's morgens 11 uur. Zonneschijn, harde W.-wind. De aanvliegende wespen kunnen zich soms niet bij de opening neerzetten; ze waaien weg. Toch houden zij vol, totdat het gelukt. Er vliegen p. u. 116 stuks in en uit.

24 Sept., 's nam. 2 uur. Zwaar bewolkt, regen, wind zwak. Er vliegen per uur 112 stuks in en uit.

Zoo ging het door, tot na het uitvliegen der ♂♂, waarover aanstonds.

Eerst wil ik nog vermelden, dat in een des avonds verlicht vertrek, eene verdieping lager dan mijne observatiepost, in September des avonds laat gedurig werksters kwamen binnenvliegen, zoodat de vensters gesloten moesten worden. Dit binnenvliegen begon eerst als het buiten werkelijk donker was en dus de tegenstelling met de verlichte kamer groot. Bij gesloten vensters, doch open gordijnen, liepen de wespen soms in aantal langs de buitenzijde der ramen; ik heb dit tot middernacht en later waargenomen. Hieruit blijkt, dat deze dieren in het donker, misschien wel den geheelen nacht, blijven doorwerken, wat zonder twijfel eene groote uitzondering in de insectenwereld is.

Op 8 October bij zonnig weer en zwakken N. O. wind, 53° F., begon des ochtends het uitvliegen der ♂♂. In aantal verlaten zij allengs het nest en vliegen in wijde bogen rond, waarna zij zich meerendeels een tijdlang plaatsen op door de zon beschenen bladeren van een Rhododendron-perk, stellig ter koestering. Zij vliegen heel anders dan de werksters, n.l. niet op een doel af, zooals deze, doch zoekend langs de boomen, allengs hooger en hooger, totdat zij uit het gezicht geraken; zonder twijfel zoeken zij naar koninginnen.

Dit uitvliegen der ♂♂ duurde slechts enkele dagen; ik nam het waar tot op 12 Oct.; 8 en 9 Oct. waren echter de vliegdagen.

Gedurende mijne waarnemingen in deze dagen zag ik nimmer een ♂ in het nest terugkeeren. Op 15 Oct. bij mooi, zonnig weer, 60° F., bijna windstil, zie ik des nam. 2 uur, dat er nog gemiddeld 90 werksters per uur uit- en invliegen. De koude dagen, die volgden en waarin nachtvorst plaats had, deden den wespen veel schade. Op 21 Oct. kwam slechts eene enkele werkster in of uit het nest.

Op 25 Oct., na een nacht van 28° F., heb ik niets meer waargenomen; het nest was uitgestorven.

Schovenhorst, Putten (G.), Nov. 1922. J. TH. OUDEMANS.

Fouten in Seitz en eenige Synoniemen.

In „Band X, Spinner und Schwärmer des indo-australischen Gebiets” staat op pag. 309 eene korte beschrijving van